

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра джерелознавства, історіографії та спеціальних історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан історичного факультету

_____ В.І. Мільчев
(підпис) (ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2020

ІСТОРІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ ТА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки _____ магістра
(назва освітнього ступеня)

спеціальності _____ 032 Історія та археологія
(шифр, назва спеціальності)

освітньо-професійна програма _____ Історія
(назва)

Укладач – к.і.н., доцент Головка Ю. І.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри джерелознавства,
історіографії та спеціальних історичних
дисциплін

Протокол № __ від _____ 2020 р.
Завідувач кафедри

_____ Ю. І. Головка
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
історичного факультету

Протокол № __ від _____ 2020 р.
Голова науково-методичної ради
історичного факультету

_____ Р. Б. Шиханов
(підпис) (ініціали, прізвище)

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки	Вибіркова дисципліна	
		Блок дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 032 Історія та археологія	Рік підготовки:	
	Освітньо-професійна програма: Історія	2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання – 3 год.	Рівень вищої освіти: магістерський	22 год.	8 год.
		Практичні	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		88 год.	134 год.
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія університетів та університетської культури» є надання магістрантам уявлення про походження та сутність поняття університет, його місце і роль у системі вищої освіти, особливості створення та розвитку окремих університетів, у тому числі, українських, організації та структури університетів, їх місце в академічній культурі, особливості формування та сутність університетської культури.

Основні завдання вивчення дисципліни «Історія університетів та університетської культури»:

- визначити особливості та історичні умови формування мержі університетів в Європі, у тому числі в Україні;
- визначити сутність та особливості еволюції поняття «університетська автономія»;
- охарактеризувати конкретно-історичні умови розвитку університетів різних країн, у тому числі, в Україні;
- висвітлити еволюцію та форми організації університетів, особливості управління, навчального процесу;
- встановити сутність та складові поняття «університетська культура»..

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- основні поняття і терміни, що використовуються в ході вивчення курсу;
- основні етапи розвитку вищої освіти, у першу чергу, еволюції університетів;
- сутність та значення університетської автономії;
- внесок університетів у розвиток науки, у першу чергу, історичної, їх місце і значення в академічній культурі;
- сутність і значення поняття університетська культура, її складові, суспільне значення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **вміти**:

- аналізувати історичні, джерелознавчі та історіографічні дослідження, тим чи іншим чином пов'язані з історією університетів;
- охарактеризувати сучасний етап розвитку університетів, визначати перспективи подальшого руху;
- визначати роль і місце університету в академічній культурі, його науковий внесок;
- використовувати наукову термінологію, пов'язану з академічною та університетською культурою.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей)**:

- застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження в професійній діяльності;
- здійснювати інтерпретацію методологічних засад історичних наративів, пам'яток історичної думки, наукової спадщини істориків;
- формулювати об'єкт, предмет, актуальність, мету та завдання власного наукового дослідження, дослідницькі гіпотези;
- дотримуватися правил наукової дискусії;
- уміти формулювати та презентувати результати виконаної роботи;
- формулювати науково-дослідницьку задачу, збирати необхідну для її вирішення інформацію та формулювати висновки, які можна захищати в науковому контексті.

Міждисциплінарні зв'язки. Успішне вивчення навчальної дисципліни «Історія університетів та університетської культури» базується на знаннях з наступних дисциплін:

1. Сучасна історіографія – для висвітлення тем «Виникнення та розвиток університетів», «Університет: ті, хто вчать, та ті, хто вчаться», «Університетська культура».
2. Новітні джерела та методи джерелознавчого аналізу – для висвітлення тем «Університет: ті, хто вчать, та ті, хто вчаться», «Архітектура університетів».
3. Методологія історії – для висвітлення тем «Університетська автономія», «Університет: ті, хто вчать, та ті, хто вчаться», «Університетська культура».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Виникнення та розвиток університетів

Поняття вища освіта: виникнення, сутність, еволюція поняття. Історичні умови та обставини виникнення університетів. Перші університети: призначення, структура, функції. Університети в системі національної освіти: регіональні особливості. Приватні та державні університети. Зміни в університетській освіті у XIX ст. Університети XX ст. Університети XXI ст.

Змістовий модуль 2

Організація та структура університетів

Особливості структури та організації університетів епохи Середньовіччя. Управління середньовічними університетами. Внутрішні та зовнішні фактори впливу на структуру та управління університетами. Університет і церква. Університети Нового часу: еволюційні зміни. Статут університету: поняття, значення, функціональне навантаження. Фактори еволюції структури університетів. Факультет (факультети) та його складові. Структура університетів XIX – XX ст. Внутрішні та зовнішні фактори впливу на структуру та управління університетами. Університет XXI ст.

Змістовий модуль 3

Архітектура університетів

Особливості розташування університетів. Локація як фактор розвитку. Університет як фактор розвитку локації. Університет як архітектурний об'єкт та його складові. Зображальні джерела з історії архітектури університетів. Спільне та відмінне в архітектурі університетів. «Університетське містечко»: походження, функціональне призначення. Університет як архітектурна пам'ятка.

Змістовий модуль 4

Університетська автономія

Історичні умови та причини виникнення поняття «університетська автономія». Сутність поняття та його складові. Функціональне призначення. Особливості реалізації університетської автономії. Національні особливості розуміння та реалізації університетської автономії. Еволюція поняття «університетська автономія» та законодавче його закріплення. Університетська автономія в XIX – XX ст. Питання автономії університетів в Російській імперії. Українські університети: питання чи проблема автономії?

Змістовий модуль 5

Університет: ті, хто вчать, та ті, хто вчаться

Університет як спільнота. Викладання в університеті: традиції та їх еволюція. Просопографічний портрет викладача університету: особливості та еволюція. Мета викладання та вимоги до викладання. Вимоги до викладачів.

Викладання як професійна діяльність. Служба в університеті. Університетська титулатура. Навчання в університеті: традиції та їх еволюція. Просопографічний портрет студента університету: особливості та еволюція. Вступ до університету. Вимоги до студентів. Організація життя та навчання студентів. Мемуаристика студентів та викладачів університетів як джерело з історії університетів та університетської культури.

Змістовий модуль 6 Університетська культура

Університет як культурний феномен. Університет в структурі вищої освіти: місце й значення. Університет в національній академічній культурі: наукові дослідження, традиції, школи. Корпоративна культура університету: історія, особливості, сучасний стан. Університетська символіка як елемент університетської культури.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лек	пр	сам. роб.		лек	пр	сам. роб.
Змістовий модуль 1. Виникнення та розвиток університетів	20	4	2	14	20	2		18
Змістовий модуль 2. Організація та структура університетів	20	4	2	14	20	2		18
Змістовий модуль 3. Архітектура університетів	20	2		18	20	2		18
Змістовий модуль 4. Університетська автономія	20	4	2	14	20		2	18
Змістовий модуль 5. Університет: ті, хто вчать, та ті, хто вчаться	20	4	2	14	20	2		18
Змістовий модуль 6. Університетська культура	20	4	2	14	20		2	18
Разом	120	22	10	88	120	8	4	108

5. Теми лекційних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин	
			д	з
1	1	Історія виникнення вищої освіти та університетів	2	2
2	2	Університети XIX – XX ст.	2	
3	3	Традиції управління та організації університетів	2	2
4	4	Структура та функції університетів	2	
5	5	Традиції та особливості архітектури університетів	2	2
6	6	Історія становлення автономії університетів	2	

7	7	Питання автономії університетів у XIX – XX ст.	2	
8	8	Викладачі та викладання в університеті	2	2
9	9	Студенти та навчання в університеті	2	
10	10	Університети в академічній культурі	2	
11	11	Корпоративна культура університету	2	
Разом			22	8

6. Теми практичних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин	
			д	з
1	1	Університет XXI ст.	2	
2	2	Статут університету: історія та сучасність	2	
3	4	Автономія університетів у XXI ст.: порівняльний аналіз	2	2
4	5	Мемуаристика студентів та викладачів університетів	2	
5	6	Університетська символіка як елемент університетської культури	2	2
Разом			10	4

7. Самостійна робота

№ теми	Назва теми	Кількість годин	
		д	з
1	Університети минулого: есе з історії зниклих університетів	14	18
2	Виборність в університетах: есе з історії формування традиції	14	18
3	Університет – архітектурна пам'ятка	18	18
4	Статути університетів про університетську автономію	14	18
5	Викладачі та студенти: кінематографічні джерела	14	18
6	Традиції університету: есе з історії зниклих традицій	14	18
Разом		88	108

8. Види контролю і система накопичення балів

Зміст дисципліни «Історія університетів та університетської культури» розділено на 6 змістових модулів, кожний з яких передбачає модульний контроль. Бали студенти отримують за виконання завдань згідно плану практичних занять та за проходження поточного тестування. За кожний вид контрольного заходу студент отримує бальні оцінки, які узагальнюються в межах атестації і виступатимуть надалі складовою загальної бальної оцінки за всі атестації. Для допуску до підсумкового контролю (залік) студент має набрати 35 балів з 60. Підсумковий контроль передбачає виконання практичного завдання та підсумкове тестування з курсу і дозволяє набрати 40 балів.

	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1.	Робота на практичному занятті: – участь в дискусії – виконання практичного завдання	6 6	1 6	42
2.	Модульний тестовий контроль	6	3	18
3.	Підсумковий контроль: – практичне завдання – контрольне тестування за вивченим матеріалом курсу	6 6	10 30	40
	Усього	30		100

Критерії оцінювання поточних контрольних заходів

Доповідь на практичному занятті передбачає виступ за планом практичного заняття, у тому числі, у формі презентації. Доповідь з послідовним викладом матеріалу, упродовж якої студентом було продемонстровано володіння понятійним апаратом, знання фактичного матеріалу, вміння його систематизувати та робити висновки, оцінюється в 6 балів. Допущення у доповіді 2–3 неточностей передбачає зниження оцінки до 2 балів. У випадку часткового розкриття питання, термінологічних помилок, недостатньої систематизації матеріалу оцінка знижується до 1 балу. На практичному занятті оцінюється участь у дискусії за темою доповіді: питання та зауваження щодо змісту виступу доповідача оцінюються в 1 бал.

Поточний тестовий контроль проводиться з метою перевірки якості засвоєння студентами матеріалу лекцій, підготовки студентів до аудиторних практичних занять та виконання практичних завдань, винесених на самостійне вивчення. Поточний контроль проводиться у формі тестування в системі Moodle, складається з 10 завдань і передбачає максимальну оцінку в 3 бали.

Критерії оцінювання підсумкових контрольних заходів

Практичне завдання є складовою частиною підсумкового контролю, передбачає виконання впродовж семестру одного із завдань (на власний вибір студента із загального переліку), завдання має бути складено на заліковому тижні (до залікового тестування). Максимальна оцінка – 10 балів.

Контрольне тестування за вивченим матеріалом курсу складається із завдань, які охоплюють матеріали лекційного курсу, практичних занять та завдань для самостійного вивчення. Контрольне тестування проводиться в системі Moodle і складається із завдань різного рівня складності, які стосуються знання понятійного апарату, фактичного матеріалу та передбачають елемент творчого вирішення проблеми – в даному випадку передбачено варіанти неточностей та похибок, які зменшують отриману кількість балів, але відповідь зараховується як частково правильна. Максимальна кількість балів – 30.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90–100 (відмінно)	5 (відмінно)	зараховано
B	85–89 (дуже добре)	4	
C	75–84 (добре)	(добре)	
D	70–74 (задовільно)	3	
E	60–69 (достатньо)	(задовільно)	
FX	35–59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	не зараховано
F	1–34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Барабрига А. А. Британские университеты. Москва, 1979.
2. Бутягин А. С. Университетское образование в СССР.
3. Галілейська О. В. Виникнення англійських університетів: передумови та причини. Наукові записки НаУКМА. Т. 20: Спец. вип. У 2 ч. Ч. 1. Київ, 2002. С. 208–212.
4. Гофф ле Ж. Интеллектуалы в средние века. Спб., 2003. 160 с.
5. Гофф ле Ж. Цивилизация средневекового Запада. М., 1992. 376 с.
6. Дем'яненко Н. М. Автономія університету: ретроспектива, модернізація. Вища освіта України. 2005. №2. С. 42–49.
7. Ідея університету. Антологія. Львів, 2002.
8. Ідея університету: сучасний дискурс : монографія. Київ, 2014.
9. Ісаєвич Я. Освітній рух в Україні XVII ст.: східна традиція і західні впливи. Київська старовина. 1995. №1. С. 2–9.
10. Києво-Могилянська академія в іменах. XVII – XVIII ст. Київ, 2001. 736 с.

Додаткова:

1. Максименко А. П. Заснування Імператорського університету у Франції. Проблеми сучасної педагогічної освіти : наук. видання. Сер.: Педагогіка і психологія. Ялта, 2007. Вип. 13. Ч. 1. С. 202–210.
2. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. Київ, 1994. 288 с.
3. Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. 1576–1636. Київ, 1990. 190 с.
4. Ньюман Дж. Г. Идея университета. Минск, 2006. 208 с.
5. Ортега-и-Гассет Х. Миссия университета. Минск, 2005. 104 с.
6. Пелікан Я. Ідея університету. Переосмислення. Київ, 2009. 360 с.
7. Покликання університету: Зб. наук. праць. Київ, 2005.
8. Посохов С. І. Образи університетів Російської імперії другої половини XIX – початку XX ст. в публіцистиці та історіографії. Харків, 2006.
9. Радул О. С. Історія вищої школи Європи (V – середина XX ст.): Монографія. Кіровоград, 2011. 536 с.

10. Розовски Г. Университет. Руководство для владельца. Москва, 1995. 134 с.
11. Самардак М. М. Університети як фактор інституювання західноєвропейської науки. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2003. Вип. 11. С. 3–7.
12. Сірополко С. Історія освіти в Україні. Львів, 2012.
13. Тищенко І. В. Статус та повноваження ректора в організаційно-управлінській структурі до класичного університету. Педагогіка та психологія. 2013. Вип. 44. С. 167–175.

Інформаційні ресурси

1. Асоціація історичної правди. URL: <http://istpravda.do.am/>
2. «Ізборник». Історія України IX – XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: <http://izbornyk.org.ua/>
3. Інститут історії України НАН України. Офіційний сайт. URL: <http://www.history.org.ua>
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. «Україна модерна». Міжнародний інтелектуальний часопис. URL: <http://www.uamoderna.com>
6. Цифровий архів Острозької академії. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/>
7. International Committee of Historical Sciences. URL: <http://www.cish.org>

Погоджено _____
навчальний відділ

« _____ » _____ 2020